

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต เพื่อสร้างเครือข่ายและให้บริการทางวิชาการ กรณีศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้เป็นกรวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR (Participatory Action Research) เพื่อสร้างเครือข่ายและให้บริการทางวิชาการ โดยจะอาศัยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตธนบุรี และเขตบางกอกน้อย เป็นกลุ่มนำร่อง เขตละ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดอินทาราม โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนสตรีวัดระฆัง โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ได้มีการศึกษาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ระยะก่อนทำการวิจัย (Pre-Research Phase)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายในเขตธนบุรี และเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะทำการศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการของการใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้ทำการติดต่อกับหัวหน้างานห้องสมุดของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 โรงเรียน โดยได้บอกถึงวัตถุประสงค์และวิธีการทำวิจัยของโครงการวิจัยและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต เพื่อสร้างเครือข่ายและให้บริการทางวิชาการให้กับทางหัวหน้างานห้องสมุดทราบ และได้ทำการสัมภาษณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้บริการของห้องสมุดแต่ละโรงเรียนผ่านทางโทรศัพท์ระหว่างวันที่ 1 - 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ทำให้ทราบข้อมูลของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้นว่าโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 โรงเรียน มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียนแล้ว แต่ยังเป็นกรให้บริการข้อมูลข่าวสารในภาพรวมของโรงเรียน ส่วนกรให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ในส่วนของห้องสมุดยังไม่มี

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวเข้าร่วมประชุม ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2549 เพื่อศึกษาวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และร่วมกันจัดทำเรื่องมื่อจัดเก็บข้อมูล รวมถึงการกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่จะเข้าพบโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย และทำการกำหนดวิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

หลังจากได้ประชุมแล้ว ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการติดต่อกับทางหัวหน้างานห้องสมุดและผู้บริหารของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 โรงเรียน เพื่อขอเข้าพบและสอบถามข้อมูลเชิงลึก ในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ณ โรงเรียนของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 โรงเรียน

จากการเข้าพบผู้บริหารของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายแล้วทำให้คณะผู้วิจัยมีข้อมูลเชิงลึกในการทำวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดมีชีวิตของแต่ละโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมาย และได้ทำการนัดอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ดูแลระบบเพื่อทำการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ณ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

การกำหนดกลุ่มที่จะศึกษา

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มที่จะทำการศึกษาได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่
  - 2.1 กลุ่มผู้บริหารหรืออาจารย์ 4 โรงเรียนๆ ละ 20 คน รวม 80 คน
  - 2.2 กลุ่มนักเรียนสายวิทย์-คณิต 4 โรงเรียน ๆ ละ 100 คน รวม 400 คน

ระยะของการวิจัย (Research Phase)

1. การกำหนดขั้นตอนในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้จัดกำหนดขั้นตอนการวิจัยเพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการ การใช้บริการด้านข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในเขตธนบุรีและเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีการดำเนินการดังนี้

1. การจัดทำเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล
2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปและเรียบเรียงผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการตามรูปแบบความรู้และสารสนเทศตามความต้องการของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในเขตธนบุรีและเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1. จัดวางระบบการให้บริการและสร้างเครือข่าย
2. ดำเนินการให้บริการและเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน
3. สรุปผลการทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาให้เกิดห้องสมุดมีชีวิต โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ไปสู่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในเขตธนบุรีและเขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1. ทดลองระบบการเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ไปสู่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย
2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
3. เรียบเรียงข้อมูลและสรุปผลการทดลอง
4. จัดทำรูปเล่มรายงานและเผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีหลากหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ การสังเกต การศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม การสอบถาม การจัดประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลทั้งมีรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบสำรวจดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการให้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการสำหรับอาจารย์ บรรณารักษ์ / ผู้ดูแลระบบ
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บริการข้อมูลข่าวสารทางวิชาการสำหรับนักเรียน สายวิทย์-คณิต
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้บริหาร
4. แบบสำรวจความคิดเห็นสำหรับนักเรียน

คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือในการบันทึกเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องถ่ายวิดีโอทัศน์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารด้วยการตีความ และเรียบเรียงตรวจสอบกับหลักฐานอื่น
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการพรรณนาเชิงเนื้อหา และเปรียบเทียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

4. เกณฑ์ระดับคะแนนของความคิดเห็น มีดังนี้

ระดับ 5	มากที่สุด
ระดับ 4	มาก
ระดับ 3	ปานกลาง
ระดับ 2	น้อย
ระดับ 1	น้อยที่สุด

5. เกณฑ์การประเมิน มีดังนี้

4.51 – 5.00	มีประสิทธิภาพมากที่สุด/ดีมาก
3.51 – 4.50	มีประสิทธิภาพมาก/ดี
2.51 – 3.50	มีประสิทธิภาพปานกลาง/พอใช้
1.51 – 2.50	มีประสิทธิภาพน้อย/ไม่ดี
1.00 – 1.50	มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด/ไม่ดีมาก

ที่มา : การแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่มใช้เกณฑ์ของเบสก์ (บุญชม ศรีสะอาด : 100)